Październik 2026 – Sztokholm, SZWECJA

DEKLARACJA SZTOKHOLMSKA

To ostatnia szansa Europy,
by odbudować swoje rolnictwo na solidnym gruncie

copa*cogeca
european farmers european agri-cooperatives

Preambuła

My, liderzy europejskiej wspólnoty rolniczej, zebrani w Sztokholmie podczas 12. Kongresu Europejskich Rolników, w kluczowym momencie dla Europy i dla przyszłości rolnictwa,

DUMNI,
że unijni rolnicy i spółdzielnie rolne produkują wysokiej jakości żywność dla konsumentów w Europie i na świecie, tworząc w ten sposób niezbędne miejsca pracy na obszarach wiejskich oraz stanowiąc podstawę żywotności wiejskich społeczności;

ŚWIADOMI,
że Europa zmaga się z poważnymi wyzwaniami natury geopolitycznej, gospodarczej i środowiskowej, od wojen i napięć handlowych po zmianę klimatu i ekstremalne zjawiska pogodowe;

ZANIEPOKOJENI
rosnącą presją w sektorze rolnictwa, wynikającą ze zmiany klimatu, niepewności na rynkach, rosnących cen środków produkcji, niesprawiedliwej konkurencji, niestabilnej sytuacji geopolitycznej, skomplikowania przepisów oraz presji demograficznej;

PRZEJĘCI
stale zmniejszającą się liczbą gospodarstw w Europie oraz spadającą odpornością finansową rolników, którym coraz trudniej uzyskać stosowny dochód oraz płynność finansową pozwalającą na podejmowanie inwestycji, uzyskanie pozwolenia, modernizację działalności i utrzymanie produkcji;

ŚWIADOMI,
że ceny żywności są coraz szerzej dyskutowane w ramach debaty o kosztach życia oraz że w Eurobarometrze 47% obywateli UE wskazało na inflację, wzrost cen oraz koszty życia jako na główny priorytet, co stanowi wzrost o 6 pp. względem jesieni 2025 r.;

ŚWIADOMI, IŻ W NAJNOWSZYM
badaniu Eurobarometru 95% obywateli UE uznało rolnictwo i obszary wiejskie za istotne dla przyszłości Europy, a 70% stwierdziło, że popiera WPR, ponieważ przynosi korzyści wszystkim obywatelom, 93% wskazało, że jednym z osiągnięć WPR jest zapewnienie stabilnej podaży żywności w UE, zapewnienie racjonalnych cen żywności dla konsumentów oraz zrównoważona gospodarka zasobami naturalnymi (92%).

PRZEKONANI,
iż rolnictwo i produkcja żywności są strategicznymi zasobami UE, przyczyniającymi się nie tylko dla bezpieczeństwa, ale także konkurencyjności, spójności terytorialnej oraz autonomii UE;

UZNAJĄC,
iż produkcja żywności, pasz, paliw oraz włókien jest ściśle powiązana z bezpieczeństwem, gotowością i obronnością UE oraz że rolnicy i spółdzielnie rolne są kluczowymi aktorami w zakresie ochrony terytorium, zasobów i zdolności przezwyciężania kryzysów UE, jednocześnie zapewniając przystępną cenowo żywność 450 milionom konsumentów oraz na rynkach globalnych;

UZNAJĄC,
że rolnicy oraz spółdzielnie rolne są częścią rozwiązania na nasze wspólne wyzwania wynikające ze zmiany klimatu, utraty różnorodności biologicznej oraz konieczności ochrony środowiska;

UBOLEWAJĄC,
że wnioski w sprawie Wieloletnich Ram Finansowych oraz Wspólnej Polityki Rolnej mogą ograniczyć dostępne w ranach WPR zasoby, osłabić jej wspólnotowy charakter oraz przewidywalność, co stanowi zaprzeczenie ducha traktatów unijnych;

UBOLEWAJĄC TAKŻE
nad nieadekwatną metodą obraną przez Komisję Europejską, by zaproponować reformę Wspólnej Polityki Rolnej bez należnych konsultacji, wariantów politycznych czy oceny skutków;

PRZYPOMINAJĄC LICZNY PROTEST ROLNIKÓW,
kiedy to 10 tysięcy rolników i przedstawicieli spółdzielni wyszło na ulice Brukseli 18 grudnia, by mówić jednym głosem i przekazać powyższe przesłanie;

ZDETERMINOWANI,
by zapewnić, że rolnictwo pozostanie filarem przyszłości UE oraz że WPR pozostanie kluczowym narzędziem realizacji podstawowych celów przy jednoczesnym zachowaniu integralności jednolitego rynku;

wzywamy głowy państw i rządów państw członkowskich UE do podjęcia strategicznych decyzji na rzecz naszej wspólnej przyszłości oraz wzmocnienia, a nie osłabienia fundamentów europejskiego rolnictwa.

1. Rolnictwo jako filar europejskiego bezpieczeństwa i obronności

Europa jest w przełomowym momencie. Sytuacja geopolityczna błyskawicznie się zmienia, a żywność coraz częściej uznaje się na świecie za podstawowy zasób. Wszystkie globalne mocarstwa aktualnie wzmacniają swoje sektory rolnictwa, chcąc w ten sposób zagwarantować bezpieczeństwo żywnościowe, autonomię, większą zrównoważoność, a także bezpieczeństwo narodowe.

Europa nie może sobie pozwolić, by być jedynym mocarstwem robiącym krok wstecz.

Rolnicy i spółdzielnie rolne zapewniają nie tylko żywność, pasze, paliwa i włókna. To także strażnicy europejskich terenów wiejskich oraz zasobów naturalnych, a także podstawowe podmioty w kontekście żywotności obszarów wiejskich. Każdy kryzys, z jakim Europa zmagała się w ostatnich latach, pokazał, jak istotną rolę odgrywają rolnicy – od kontynuacji produkcji żywności podczas pandemii, przez produkcję energii ze źródeł odnawialnych po ataku Rosji na Ukrainę po zapobieganie pożarom roślinności.

Rolnicy i spółdzielnie rolne stanowią pierwszą linię obrony Europy.

2. Zapewnienie dostosowanego do potrzeb budżetu dla WPR przygotowanej na przyszłość

W obliczu rosnących wyzwań sektora rolnego, jeśli szefowie państw i rządów Unii Europejskiej chcą rzeczywiście uwzględnić jego strategiczne znaczenie, budżet WPR musi zostać utrzymany co najmniej na obecnym poziomie i odpowiednio skorygowany o inflację.

Cel 10% na rzecz obszarów wiejskich oraz środki związane z przeglądem śródokresowym nie mogą i nie powinny stać się substytutem ochrony ogólnej zdolności finansowej WPR. Środki te, obiecane w dwóch pismach przewodniczącej Komisji Europejskiej, muszą zostać przeznaczone na WPR, wyodrębnione i tym samym zabezpieczone. Należy je przeznaczyć na politykę rolną; tak by nie padły one ofiarą roszczeń ze strony innych obszarów polityki ani przedmiotem krajowej i sektorowej rywalizacji o finansowanie.

Wyodrębnienie tych środków w budżecie jest wobec tego konieczne, lecz nie wystarczy – nie są one w stanie zrekompensować czy zastąpić ambitnej, odpowiednio finansowanej WPR. Europa potrzebuje chronionej i przygotowanej na przyszłość WPR opartej na wystarczających zasobach finansowych i zdolnej wypełnić swoje cele przewidziane w traktatach UE.

3. Utrzymanie prawdziwie wspólnotowego charakteru WPR

Wspólny charakter WPR to nie detal administracyjny, to podstawowy warunek funkcjonowania jednolitego rynku, równych warunków dla wszystkich unijnych rolników oraz spółdzielni rolnych, a także integralności prawdziwie europejskiej polityki rolnej.

Należy utrzymać prawdziwie wspólnotowy charakter WPR. Europa nie może sobie pozwolić, by w skrócie WPR zabrakło litery „W" oznaczającej „Wspólna".

Zaproponowany model zarządzania doprowadzi do powstania konkurencji między państwami członkowskimi walczącymi przeciwko sobie o środki na rolnictwo, a na szczeblu wdrażania - do podobnej rywalizacji między poszczególnymi ministerstwami, regionami i podmiotami krajowymi.

Dziś na szali leży stopniowe odchodzenie od jednej z historycznych polityk UE i istotne przesłanie polityczne, że wprowadza się renacjonalizację i podziały.

4. Uczynienie rolnictwa podstawą konkurencyjności UE i uwolnienie potencjału funkcjonalnych rynków

Rolnictwo unijne jest ogromnym atutem gospodarczym, jako że agro-spożywczy łańcuch wartości przynosi ponad bilion euro wartości dodanej brutto i wspiera miliony miejsc pracy w całej UE, a Unia Europejska jest największym eksporterem produktów rolno-spożywczych na świecie.

Wobec tego należy uznać rolnictwo za sektor strategiczny z punktu widzenia konkurencyjności, odporności i bezpieczeństwa UE i przestać go traktować jako marginalną kwestię w ramach strategicznej agendy.

Rolnicy, właściciele lasów, rybacy, spółdzielnie rolne oraz reprezentujące ich organizacje muszą mieć zapewniony dostęp do instrumentów koniecznych do podejmowania inwestycji w innowacje, cyfryzację, sztuczną inteligencję, odporność wodną, infrastrukturę, dekarbonizację oraz biogospodarkę oraz inne rozwiązania niezbędne do przeprowadzenia transformacji w sektorze oraz zapewnienia jego długoterminowej odporności.

Europejski Fundusz Konkurencyjności może i powinien odegrać kluczową rolę we wsparciu tych inwestycji, jednakże tego typu instrumenty powinny jedynie uzupełniać dofinansowaną WPR, a nie ją zastępować.

Europa potrzebuje silnych i prężnie działających rynków rolnych, zdolnych zareagować na szoki. Silna WPR wymaga zatem silnej Wspólnej Organizacji Rynków rolnych (WOR) oraz organizacji producentów i spółdzielni rolnych odgrywających centralną rolę we wzmacnianiu pozycji rolników w łańcuchu żywnościowym i budowaniu odporności. W ramach przyszłej WOR należy utrzymać sprawdzone instrumenty oraz zapewnić odpowiednie środki dla programów operacyjnych i narzędzi kryzysowych.

Uproszczenie nie może wiązać się z wprowadzaniem podejścia uniwersalnego, ponieważ osłabia to działanie instrumentów stworzonych na potrzeby danego sektora, służących wspieraniu ich skuteczności.

5. Poszanowanie różnorodności unijnego sektora rolnego i uproszczenie WPR

Na etapie tworzenia oraz implementacji WPR należy uwzględnić unijny sektor rolny w całej jego różnorodności, obejmującej zróżnicowane warunki glebowo-klimatyczne, strukturę gospodarstw, systemy produkcji oraz rzeczywistość ekonomiczną. Wsparcie w ramach WPR musi pozostać dostępne dla wszystkich aktywnych rolników.

Wprowadzanie jednolitych wymogów nie odpowiada zróżnicowanej strukturze sektora rolnego. Dlatego tego też odrzucamy obowiązkowe górne pułapy i degresywność.

Jednocześnie WPR należy gruntownie uprościć: należy zredukować warunkowość oraz wymogi administracyjne. Wprowadzenie zasady „nie czyń poważnych szkód" jedynie zwiększy obciążenia, złożoność i niepewność prawną, tym bardziej że rolnictwo podlega celom w zakresie środowiska, klimatu i bioróżnorodności oraz przyczynia się już w znacznym stopniu do ich spełniania.

Sztywne wymogi należy zastąpić praktycznymi i proporcjonalnymi środkami, a tam gdzie jest to zasadne także środkami dobrowolnymi, dla których stosuje się odpowiednie zachęty.

6. Zapewnienie rolnikom i spółdzielniom pewności niezbędnej do podejmowania inwestycji, produkcji i odnowy

Rolnictwo jest działalnością długoterminową. Podejmowane dziś inwestycje w gospodarstwach i spółdzielniach rolnych, w takich dziedzinach jak przetwórstwo, przechowywanie czy dystrybucja, zdeterminują zdolność UE do produkcji żywności oraz utrzymania konkurencyjności w kolejnych dekadach. Dlatego Europa potrzebuje ciągłości i przewidywalności w polityce rolnej oraz odpowiedniego finansowania, także w zakresie okresów przejściowych.

Rolnicy oraz spółdzielnie rolne potrafią dostosować się do zmian. Natomiast nie są w stanie przystosować się do niepewności regulacyjnej.

Nie są bowiem w stanie podejmować wieloletnich inwestycji, jeśli wsparcie, od jakiego zależą, co roku będzie ulegało zmianie w zależności od decyzji budżetowych i konkurujących krajowych priorytetów.

Inwestycje podejmowane w gospodarstwach i przez spółdzielnie rolne należy w sposób jednoznaczny uznać za kwalifikujące się do wsparcia w ramach WPR z uwagi na ich kluczową rolę spółdzielni w zakresie zrzeszania rolników, mobilizowania inwestycji, wspierania odporności i konkurencyjności łańcuchów wartości w sektorze rolnictwa, wobec czego należy wyłączyć je z elastycznych mechanizmów wprowadzonych w ramach nowych WRF.

Rolnictwo europejskie będzie musiało się zmierzyć z największą zmianą demograficzną w swojej nowożytnej historii. Jeśli chcemy, by młodzi ludzie podejmowali pracę w rolnictwie, potrzebujemy, jeszcze bardziej niż dotychczas, jasnego kierunku i jasnej wizji politycznej, jeśli chodzi o naszą przyszłość.

Wyboru europejskiego, który ukształtuje przyszłość Europy

Podejmowane dziś decyzje dot. WPR oraz WRF będą miały wpływ na zdolność UE by wyżywić swoich obywateli, utrzymać tereny wiejskie oraz pozostać bezpieczną, konkurencyjną i odporną wspólnotą w coraz mniej pewnym świecie. Nie jest to więc po prostu debata na temat architektury budżetu UE na kolejne lata.

To wybór co do tego, jaką Europę chcemy stworzyć.

EUROPA, KTÓRA DĄŻY DO STRATEGICZNEJ AUTONOMII,
musi utrzymać zdolność do wyżywienia ponad 450 milionów konsumentów i zapewnienia im przystępnej cenowo żywności.

EUROPA, KTÓRA DĄŻY DO ZAPEWNIENIA BEZPIECZEŃSTWA I WZMOCNIENIA SWOJEJ OBRONNOŚCI,
musi utrzymać zdolności produkcyjne w rolnictwie, jako że stanowią one podstawę bezpieczeństwa żywnościowego oraz odporności terytorialnej.

EUROPA, KTÓRA DĄŻY DO ODPORNOŚCI,
musi utrzymać żywotność obszarów wiejskich oraz silne łańcuchy wartości w sektorze rolnictwa.

EUROPA, KTÓRA DĄŻY DO KONKURENCYJNOŚCI,
musi inwestować w jeden ze swoich największych strategicznych sektorów.

Europejscy rolnicy i spółdzielnie rolne głęboko wpisują się w projekt integracji europejskiej. Głęboko wierzymy w siłę wspólnego działania, siłę jednolitego rynku oraz zdolność wspólnych polityk UE do przynoszenia korzyści obywatelom.

To wołanie milionów rolników oraz tysięcy spółdzielni rolnych z obszarów wiejskich UE do głów państw i rządów państw członkowskich.

Wasz wybór ma znaczenie dla naszej przyszłości i dla przyszłości Europy.

NASZE BEZPIECZEŃSTWO WZRASTA DZIĘKI WPR, OBROŃMY JĄ WSPÓLNIE!

Copa i Cogeca, założone odpowiednio w 1958 i 1959 roku, stanowią wspólny głos rolników i spółdzielni rolnych w UE.

Członkowie Copa reprezentują najważniejsze krajowe organizacje rolnicze, przemawiając w imieniu milionów rolników w całej Europie. Członkowie Cogeca reprezentują interesy tysięcy europejskich spółdzielni rolnych.

Nasze demokratyczne organizacje, kierowane przez wybranych przedstawicieli, odzwierciedlają różnorodność europejskiego rolnictwa we wszystkich 27 państwach członkowskich UE.

Jesteśmy wspólnym głosem rolników i spółdzielni rolnych wszystkich wielkości i specjalizacji, zajmujących się codzienną produkcją roślinną, hodowlą zwierząt lub działalnością mieszaną, obejmującą zarówno praktyki konwencjonalne, jak i ekologiczne. Wspólnie zapewniamy zrównoważone, innowacyjne i konkurencyjne rolnictwo UE, gwarantując bezpieczeństwo żywnościowe pół miliarda ludzi w Europie i przyczyniając się do ograniczania braku bezpieczeństwa żywnościowego na świecie.